

6. évfolyam

FOGALMAK

abszolutizmus	Korlátlan királyi hatalom.
aranybulla	A köznemesek kialakulásához vezető függőpecséttel ellátott okmány II. András idejéből, mely rögzíti a nemesi adómentesség kiváltságát.
bányabér	A földesúr földjén levő bánya béréből az egyharmad rész a földesúrnál maradt, a többi a királyé lett. Károly Róbert vezette be.
harmincadvám	Károly Róbert idején a kereskedő az áru értékének harmincad részét a királyi kincstárnak adta.
kapuadó	Minden házhely után kellett fizetni Károly Róbert rendelete alapján.
ősiség	Nagy Lajos törvénye, mely szerint a nemesi birtok a királyra száll, ha a nemesnek nincs örököse, sem eladni, sem elajándékozni nem lehet
kilenced	A jobbágy a nemesnek fizette a kilencedik tizedet.
úriszék	A nemes birtokán a bírói ítélőszék neve
pallosjog	Csak a nagybirtokosok kapták meg. Ez tette lehetővé a halálbüntetés kiszabását.
zsinat	Egyházi gyűlés.
manufaktúra	Olyan ipari nagyüzem, amely munkamegosztással működött és kézi erővel állított elő nagy tömegű árut.
búcsúcédula	A pápa azt hirdette, hogy aki ilyet vásárol, bűnei megbocsátatnak.
reformáció	A római katolikus egyház megújítását célzó vallási irányzat.
protestáns	A reformáció valamennyi irányzatának összefoglaló neve. /evangélikus, református, unitárius.../
hajdú	Szilaj állattartásból élő marhapásztor.
kuruc	Bujdosót, kóborlót jelent és belőlük lettek Thököly és Rákóczi katonái.
labanc	A császári katonákat loboncos parókájuk miatt csúfolták így. A kurucok ellenfelei.
trónfosztás:	Magyarország nem ismerte el tovább királyának az osztrák uralkodót.
rendi gyűlés	A különböző társadalmi osztályok /papok, nemesek, polgárok/ rendekbe csoportosulva külön-külön tárgyalják meg a vitás kérdéseket.

nemzetgyűlés	A francia országgyűlés neve. A képviselők egyenként szavaznak benne, nem rendenként.
alkotmányos királyság	A király korlátozott hatalommal rendelkezik. Minden fontos kérdésben az országgyűléssel kell egyeztetnie.
jakobinusok	A Szent Jakab kolostorról kapták a nevüket, amelyben gyűléseiket tartották. Forradalmi csoport volt, amely a harmadik rend érdekében politizált.
diktatúra	Egy személy vagy csoport erőszakos, elnyomó uralma
girondisták	A francia forradalomban a jakobinusok ellenfelei. Nevük a Gironde megye nevéből ered.
Szent Szövetség	Három uralkodó /orosz, porosz, osztrák/ által kötött szövetség. Célja Franciaország visszaszorítása, az európai erőegyensúly biztosítása és a függetlenségi mozgalmak elfojtása.
ipari forradalom	Jelentős változás az ipar, mezőgazdaság és a közlekedés területén.
Pragmatica Sanctio	A Habsburgok örökösödési rendjét tartalmazó írás, melynek értelmében a hatalom nőágon örökölhető.
kettős vámrendelet	Magyarországon és az örökös tartományokban alacsonyak a vámtételek, de magasak, ha más országba irányul a kivitel.
felvilágosult abszolutizmus	Az uralkodó fejlődést akar, de a nép javát szolgáló intézkedéseket egyedül, akár a nép kívánságának ellenére hozza meg
reform	Újítást, javítást, átalakítást jelent. A változást fokozatosan, békésen akarja elérni.
reformkor	A polgári átalakulást reformok útján képzelte el megvalósítani.
örökváltság	A jobbágy a feudális szolgáltatásai alól felszabadul. Két formája van önkéntes és kötelező. Kötelező örökváltság esetén az állam kártalanítja a földbirtokosokat.
közteherviselés	A nemesek is fizetnek adót nem csak a jobbágyok.
Olmützi alkotmány	Felszámolja hazánk függetlenségét és Magyarországot a Habsburg Birodalom egyik tartományává süllyeszti
emigráció	Politikai okokból vállalt száműzetés.

TOPOGRÁFIAI ISMERETEK
6. osztály

Visegrád: /Magyarország /	1335 novemberében itt került sor a lengyel, cseh és magyar királyok találkozására Károly Róbert kezdeményezésére. Mátyás király kedvelt tartózkodási helye volt a Duna-parti királyi palota.
Diósgyőr: /Magyarország, Miskolc /	Nagy Lajos királyunk ide tette át a királyi udvar székhelyét, amikor lengyel király is volt.
Buda: /Magyarország /	Várát IV. Béla kezdte építtetni, királyi székhely. Palotája Mátyás korában érte el fénykorát. A három részre szakadt ország Hódoltság részének fővárosa.
Nándorfehérvár: /ma: Belgrád, Szerbia /	1456-ban Hunyadi János világhírű győzelme a török felett.
Mohács: /Magyarország /	1526. aug. 29-én, a II. Szulejmán török szultán vezette török hadsereg legyőzi a magyar király (II. Lajos) seregét. A középkori magyar állam bukása.
Németalföld: / ma: Belgium, Hollandia és Luxemburg területe /	Az első polgári forradalom színtere a 16. században.
Nagy-Britannia	Írország és Skócia Angliához csatolása révén jött létre.
Versailles: /Franciaország, Párizs /	Barokk palota-együtteséről híres, XIV. Lajos uralkodásának idején épült.
Pozsony /Szlovákia /	Magyarország három részre szakadása után a Királyi Magyarország fővárosa. Koronázó város.
Gyulafehérvár: /Románia /	Magyarország három részre szakadása után az Erdélyi Fejedelemség fővárosa.
Drégely: /Magyarország /	A végvári harcok idején Szondi György várkapitány vezetésével küzdöttek a törökök ellen.
Temesvár: /Románia /	A végvári harcok idején Losonczy István várkapitány vezetésével küzdöttek a törökök ellen.
Kőszeg: /Magyarország /	A végvári harcok idején Jurisics Miklós várkapitány irányításával sikeresen állt ellen a törökök ostromának. (1532).
Eger: /Magyarország /	1552-ben sikeresen verték vissza a törökök ostromát Dobó István várkapitány vezetésével.
Szigetvár: /Magyarország /	1566-ban Zrínyi Miklós várkapitány vezetésével védtek a várat, de a túlerővel szemben alulmaradtak.
Ónod: /Magyarország /	A Rákóczi-szabadságharc idején, 1707-ben, az országgyűlés színhelye. Kimondták a Habsburg-ház trónfosztását.

Szatmár: /Románia /	A Rákóczi -szabadságharc végét jelentő békét itt írták alá.
Rodostó: /Törökország, Tekirdag /	Rákóczi Ferenc emigrációjának színhelye.
Boston/USA /	„Teadélután”-járól híres.
Yorktown: /USA /	Az amerikai függetlenségi háború döntő ütközete itt zajlott. Következésképpen Anglia elismerte az amerikai gyarmatok függetlenségét.
Párizs: /Franciaország /	A francia forradalom színtere 1789-ben.
Trafalgár: /Gibraltári-szoros/	Az angol és francia flotta összecsapása, cél a világhatalom megszerzése. Angol győzelemmel zárult. (Nelson admirális).
Korzika Sziget Itáliához közel a Földközi-tengeren./	Napóleon szülőhelye.
Lipcse: /Németország /.	A „népek csatájá”-ban Napóleon vereséget szenvedett.
Elba szigete: /Itália és Korzika közötti kis sziget /	Napóleon első száműzetésének helyszíne.
Waterloo: /Belgium /	Itt szenvedett végső vereséget Napóleon.
Szent Ilona-sziget: /Atlanti-óceán /	Napóleon második száműzetésének és halálának helyszíne.
Pozsony: /Szlovákia /	Országgyűlések színhelye 1848-ig.
Pest: / Magyarország /	1848. március 15-i forradalom színhelye.
Pákozd: / Magyarország, Velencei-tó /	1848. szept. 29. A bécsi udvar első támadásának kudarca, Jellasics horvát bán seregének veresége. A magyar hadsereg megalakulásának a napja.
Debrecen: / Magyarország /	1848 decemberében az országgyűlés és a Honvédelmi Bizottmány ideköltözik. Itt adják ki a Függetlenségi Nyilatkozatot. (A Habsburg- ház trónfosztása).
Segesvár: / Románia/	Magyar vereség, Petőfi halála.
Világos: /Románia /	Fegyverletétel az orosz hadsereg előtt.
Arad: /Románia /	1849. okt. 6-án itt végezték ki a szabadságharc 13 honvédtábornokát.

Ki kicsoda?

6. évfolyam

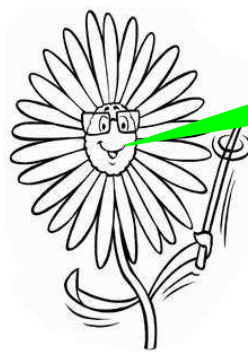
Károly Róbert/ I. Károly	A nápolyi Anjou-házból származott. Gazdasági intézkedéseivel megszilárdította hatalmát, erős országot szervezett, kezdeményezője volt a visegrádi királytalálkozónak.
I. (Nagy) Lajos	Károly Róbert fia, a köznemesség védelmében hozott törvényeket, megerősítette az Aranybullát 1351-ben.
Luxemburgi Zsigmond	Uralkodása alatt indultak fejlődésnek a magyar városok, létrehozta az első török ellenes végvárvonalat.
Hunyadi János	A törökverő, Magyarország első kormányzója, az ország egyik legnagyobb földesura, a nándorfehérvári csata hőse.
Hunyadi Mátyás	Gazdasági és politikai intézkedéseivel a feudális Magyarország történetének legerősebb központi hatalmát teremtette meg. Uralkodása alatt terjedt el Magyarországon a reneszánsz kultúra és műveltség.
Székely Dózsa György	Az 1514. évi parasztfelkelés vezetője.
Szapolyai János	Leverte a Dózsa vezette parasztfelkelést. 1526-ban a magyarországi köznemesek királyukká választották.
II. (Jagelló) Lajos	A mohácsi csataterén esett el, belefulladt a megáradt Csele patakba.
I. Szulejmán	török szultán, a mohácsi csata győztese.
Kolumbusz Kristóf	Új utakon akart eljutni Indiába, így véletlenül fedezte fel Amerikát, sohasem jött rá, hogy nem Indiába jutott el.
Luther Márton	Tiltakozott a búcsúcédulák árusítása ellen, a reformáció elindítója Németországban, az evangélikus vallás megteremtője.
Kálvin János	A „genfi pápa”, az eleve elrendelés tanát hirdette.
Cromwell Oliver	Az angol polgári forradalom vezéralakja.
XIV. Lajos	A francia „Napkirály”.
Nagy Péter	Orosz cár, Oroszország felzárkózott a nyugati hatalmak mellé uralkodása idején.
Fráter György	Erdély ügyeit intézte a kiskorú II. János helyett, merénylet áldozata lett.
Zrínyi Miklós	A szigetvári hős.
Bocskai István	Protestáns vallása miatt felségárulási perbe fogták a Habsburgok, ezért két évig szabadságharcot vezetett ellenük. Erdély, majd Magyarország fejedelmévé választották.

Bethlen Gábor	Erdély fejedelme, erős központi hatalmat szervezett.
Pázmány Péter	Megalapította a nagyszombati egyetemet.
II. Rákóczi Ferenc	A szabadságharc vezetője 1703-11 között.
Mária Terézia	Habsburg császárnő, magyar királynő 1740-1780 között, uralkodására a felvilágosult abszolutizmus volt a jellemző.
II. József	Habsburg császár, magyar király 1780-1790 között, kalapos király, nem koronáztatta meg magát a magyar koronával.
Martinovics Ignác	A magyar jakobinus mozgalom vezetője
Voltaire, Jean-Jacques Rousseau	A francia felvilágosodás nagy alakjai.
XVI. Lajos	Francia király, a forradalom idején kivégezték.
Robespierre	A francia jakobinusok vezetője, kíméletlenül leszámolt azokkal, akik nem értettek vele egyet, végül őt is kivégezték.
Bonaparte Napóleon	Zseniális katonai vezetőből lett Franciaország császára.
Széchenyi István	Gróf, „a legnagyobb magyar”, a reform mozgalom elindítója. A Batthyány-kormány közmunka- és közlekedésügyi minisztere volt.
Kossuth Lajos	Köznemesi származású ügyvéd a reformkor másik jelentős személyisége. Megszervezte a Védegyeletet a hazai ipar fellendítése céljából. A Batthyány-kormány pénzügyminisztere volt, majd kormányzó.
Kazinczy Ferenc	A magyar nyelv megújítója.
Deák Ferenc	A „haza bölcse”, Zala megyei földbirtokos, a Batthyány kormány igazságügy minisztere, a passzív ellenállás vezéralakja, a kiegyezés előkészítője.
Táncsics Mihály	Tanító, író, március 15-én őt szabadították ki a márciusi ifjak a börtönből.
gr. Batthyány Lajos	Az első felelős miniszterelnök. 1849. október 6-án Pesten végezték ki Haynau parancsára.
Ferenc József	Osztrák császár 1848-1916 között.
Bem József	Lengyel szabadságharcos, Erdélyből kiűzte a császári csapatokat.
Görgyey Artúr	A szabadságharc idején fővezér.
Haynau	A szabadságharc bukása után kegyetlen megtorlást hajtott végre.

Aulich Lajos, Damjanich János, Desseffy Arisztid, Kiss Ernő, Knézich Károly, Lahner György, Lázár Vilmos, gr. Leiningen - Westerburg Károly, Nagysándor József, Poeltenberg Ernő, Schweidel József, Török Ignác, gr. Vécsey Károly

Aradi vértanúk.

Köszönöm Uram...

Aradi vértanúk: Aulich Lajos, Damjanich János, Desseffy Arisztid, Kiss Ernő, Knézich...

